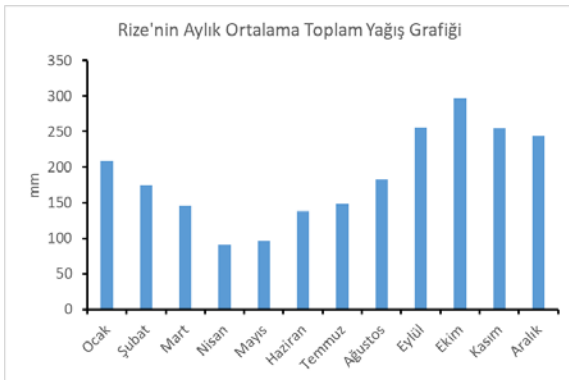

YAĞIŞ REJİMLERİ

Türkiye'de yağış rejimlerini hava kütleleri, cephelerin geliş yönleri, topografya ve karasallık koşulları belirler. Batı rüzgârları kuşağı içerisinde kalan Türkiye'de cepheler genellikle batı, kuzeybatı ve güneydoğudan gelir. Bu cepheler, Ekim sonu ve Kasım başı ile Nisan arasındaki dönemde Türkiye'nin kuzey, batı ve güneydoğu bölgelerine yağış bırakır. Bu bakımdan Anadolu'nun kenar bölgeleri, sonbahar ile ilkbahar arasındaki dönemde yağışlı geçer. Kış yağışlarının egemen olduğu Batı, Güney ve Güneydoğu Anadolu, Akdeniz yağış rejiminin etkisi altındadır. Ancak iç kısımlara doğru bu genel yağış rejiminde değişimler kendini gösterir. Şöyle ki, Anadolu'nun iç kısımlarının kışın zaman zaman polar hava kütleleriyle işgal edilmesi, frontal (cephe) faaliyetlerin azalmasına yol açar. Ayrıca cephelerin iç kısımlara sokulmasını önemli ölçüde engelleyen kıyı sıradağları, iç kesimlere düşen yağış miktarını azaltır. Anadolu'nun iç kısımlarında ilkbahar ortaları ve sonlarından itibaren başlayan konveksiyonel hareketler, yağış artışına neden olur. Doğu Anadolu'nun kuzeydoğusunda ise oluşan konveksiyonel hareketler, buralarda ilkbahar ve yaz başlarındaki yağışın artmasına ve yılın en yağışlı mevsiminin oluşmasını sağlar. İşte bu koşullara bağlı olarak her mevsimi yağışlı Karadeniz, en fazla yağışlı mevsimin kış olduğu Akdeniz, kış ve ilkbahar mevsimlerinin yağışlı olduğu karasal yağış rejimleri görülür. Ayrıca Kıyılardaki rejim tipleri ile karasal yağış rejim tipleri arasında geçiş tipi olan yağış rejimi etkilidir. Başlıca yağış rejimleri ve özellikleri şunlardır:

Karadeniz Yağış Rejimi

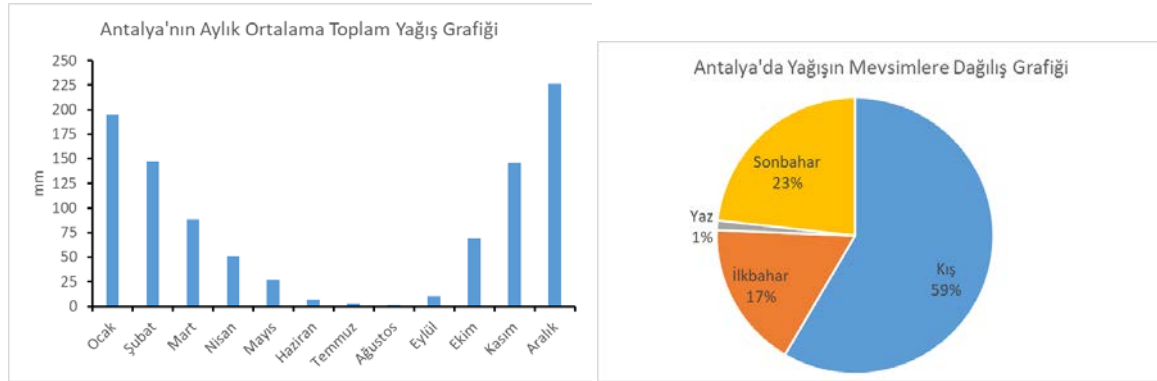
Yılın tüm ayları yağışlı geçtiği bu rejim, Karadeniz kıyılarında görülür. En fazla yağış, frontal faaliyetlerin kuvvetli olduğu sonbahar ve kış mevsimlerine rastlar. Kuzeyden güneye doğru sürekli bir hava akımının meydana geldiği yaz döneminde kıyı dağları boyunca orografik-siklonik yağışlar oluşur. Buna karşın zaman zaman güney sektörden esen rüzgârların oluşturduğu fönlü hava tipleri ve kara ve deniz arasındaki sıcaklık farkının azaldığı ilkbahar döneminde yağışlarda bir azalma görülür. Cephelerin geliş yönüne dik olarak uzanan dağların güneybatıya bakan yamaçlarında artan yağış, güneydoğuya bakan yamaçlarda ve dere içlerinde düşer. Sinop ve Samsun dolaylarında olduğu gibi kıyı düzlükleri ve alçak alanlarda azalan yağış, dağların birdenbire yükseldiği yerlerde artar. Cephelerin engellendiği Doğu ve Batı Karadeniz kıyı kuşağında günlük yağış şiddetlerinin artmasıyla zaman zaman heyelân ve taşkın olayları oluşur.

Akdeniz Yağış Rejimi

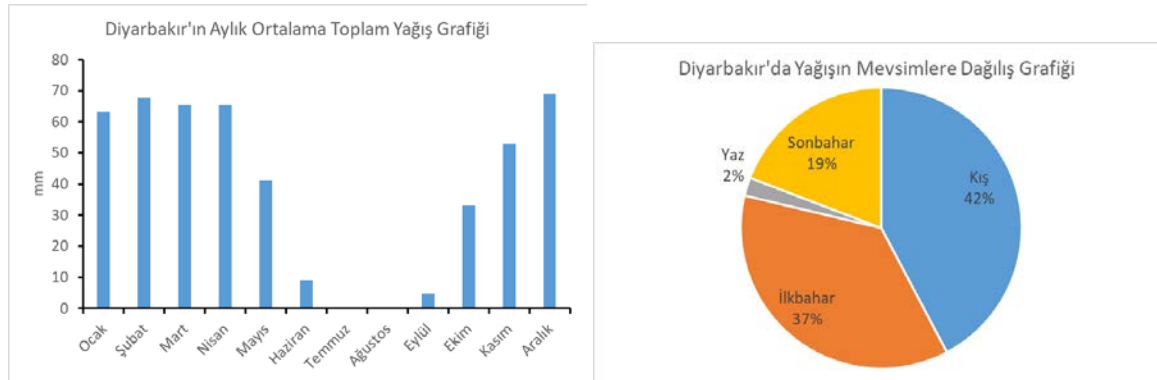
Ekim-Kasım ile Nisan sonları arasında cephe (frontal) faaliyetlerine bağlı olarak Ege, Akdeniz kıyı kuşağından Güneydoğu Anadolu'ya kadar olan alanda en fazla yağış kışın düştüğü yağış rejimidir. Bu dönemdeki yağış, yıllık toplam yağış miktarının yarıdan fazlasını oluşturur. Frontal faaliyetlerin kesildiği yaz mevsimi yağışsız geçer. En fazla yağış, cepheleri ilerlemesini engelleyen Batı Anadolu'da dağların kuzeye, İzmir'in güneyinde doğru olan kesimlerde dağların güneye bakan yamaçlarına düşer. Bu alanlarda en fazla yağışı Muğla-Marmaris, Antalya Körfezi'nin kuzeybatısı ile Nur dağlarının İskenderun

Körfezi' ne bakan yamaçları alır. Buralarda düşen günlük ve saatlik yağışlar, havanın nemli ve sıcak olmasından dolayı Karadeniz Bölgesi'ne göre fazladır.

Gecikmiş Akdeniz Yağış Rejimi

Akdeniz yağış rejimine benzese de Güneydoğu Anadolu Bölgesi'nin alçak ve düz kesimlerinde artan karasallık etkisiyle yağış rejiminde değişiklik görülür. Artan karasallık etkisi ile aylık ortalama toplam yağış miktarında azalma görülür. 100 mm üzerinde yağış düşen ay yoktur. Kış en yağışlı mevsim olmasına rağmen Denizel Akdeniz yağış rejimine göre oransal olarak azalır, ilkbahar yağışlarının oranı artar. Yaz aylarında neredeyse yağış yok denecek kadar azdır.

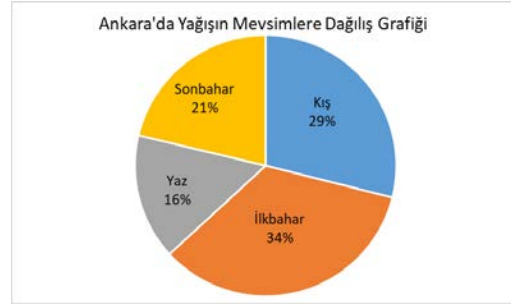
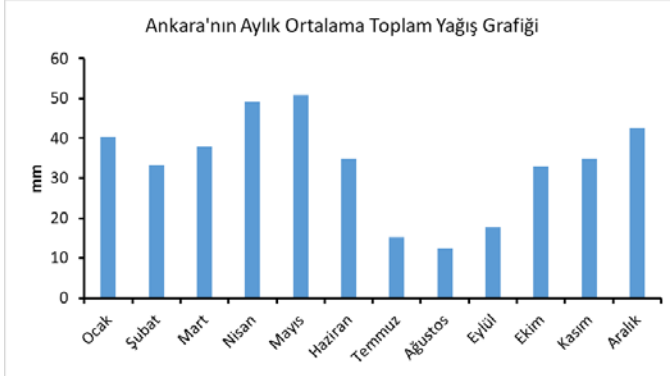
Karasal Yağış Rejimleri

Anadolu'da kıyı dağlarının iç kesimlerinde, iç ve Doğu Anadolu'nun büyük bölümünde karasal yağış rejimi etkilidir. Bu yağış rejiminde ilkbahar ve yaz başlarında düşen yağışın payı artar. Bunun nedeni, kışın Anadolu'yu işgal eden polar hava kütlelerinin yol açtığı yağış azalması ile kıyı bölgelerini etkileyen cephelerin dağ sıralarını aşarak iç kısımlara kadar fazla ulaşmamasıyla ilgilidir. Bu yağış rejimi üç alt tipe ayrılır. Türkiye'de mevsimler konusunda yanlış değerlendirmelerin yapıldığı görülür. Akdeniz Bölgesi, Güneydoğu ile Doğu Anadolu'nun doğu ve kuzeydoğusunda yaz ve kış olmak üzere iki mevsim etkilidir. Buralarda yazdan kışa, kıştan yaza geçiş dönemi birkaç hafta içinde olur. Karadeniz ve İç Anadolu'da dört mevsim etkilidir. Bu durum, bölgeyi etkileyen hava kütleleri, sıcaklık değişmesi ve buna bağlı oluşan yağışlarla ilgilidir. Şöyle ki İç Anadolu'da, kışın soğuk havanın etkisinden dolayı yağışlar düşer ve soğuk dönem başlar; ilbaharda havanın ısınması, Akdeniz cephesinin kısmen etkisinde kalması ve konveksiyonel hareketlerle yağışlar etkili bir durum alır. Yazın tropikal havanın etkisine girmesi ve sıcaklığın artmasıyla yağışsız döneme geçilir; sonbaharda havaların soğumaya başlaması, cephelerin yavaş yavaş bölgeyi etkilemesiyle yağışlı ve serin bir dönem başlar.

İç Anadolu Tipi

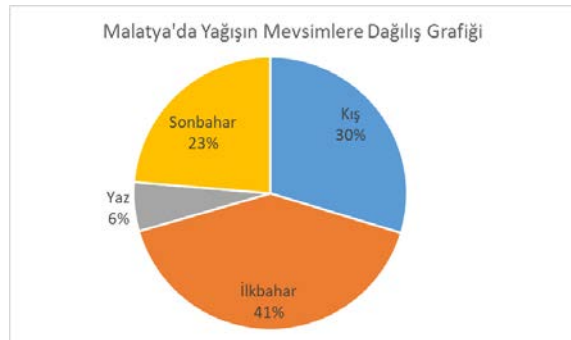
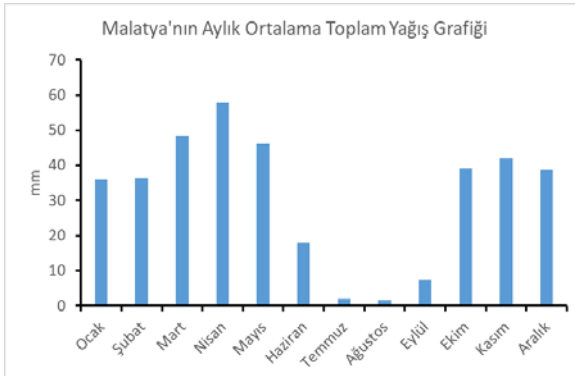
İç Anadolu ve doğusunu kapsayan alanlarda en az yağışın kış ve yazın düştüğü yağış rejimi etkilidir. Nisan ayından itibaren başlayan konveksiyonel yağışlar, ilbaharda yağışın artmasına yol açar. Bu

yağışlara halk tarafından **kırkikindi** yağışları da denir. Kışın yağışın azalması, Anadolu'yu kaplayan soğuk havayla; yazın oluşan azalma tropikal havayla ilgilidir. Sonbahar başlarından itibaren kuzeybatı ve batıdan sokulan cepheler, az da olsa yağışlara neden olur. Ancak coğrafi konuma bağlı olarak küçük ölçüde değişimler görülür. Örneğin, Aksaray'da olduğu gibi, Akdeniz yağış rejimine yakın yerlerde yaz aylarında düşen yağışın payı son derece azalır. Buna karşın Karadeniz'e yakın olan kesimlerde yaz yağışlarında artma görülür.

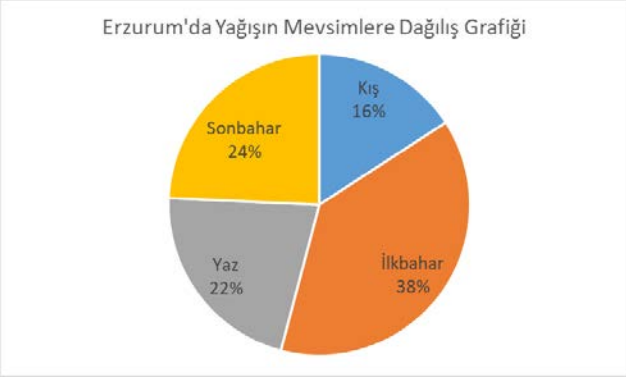
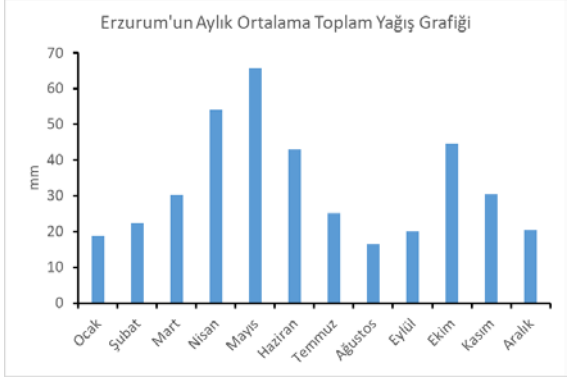
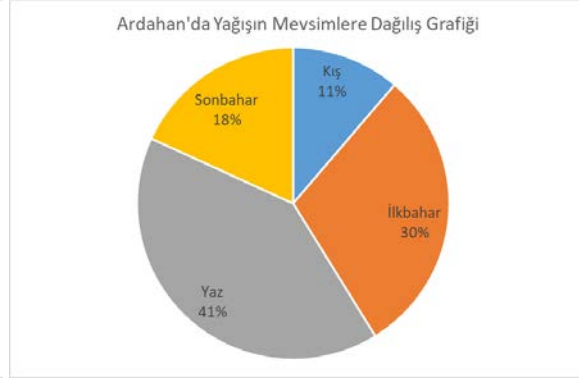
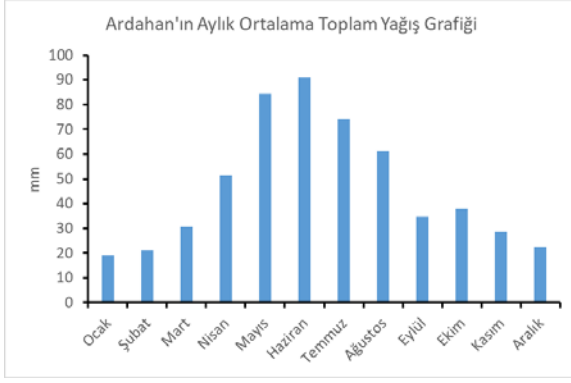
Doğu Anadolu Tipi

Doğu Anadolu'nun coğrafi bölgesinin büyük bir bölümünde etkilidir. Bu yağış rejiminde yağış en az yazın, en fazla ilkbaharda düşer; bunu kış ve sonbahar mevsimleri izler. Yağış rejiminin bu şekilde olması, kışın Doğu Anadolu'da soğuk havanın oluşturduğu yüksek basınçtan dolayı yağışın çok az düşmesi, ilkbaharda kısmen cephesel ve özellikle konveksiyonel hareketlerle yağışın artmasıyla ilgilidir. Kışın kar şeklinde düşen yağışlar, Marttan sonra yağmur şekline dönüşür.

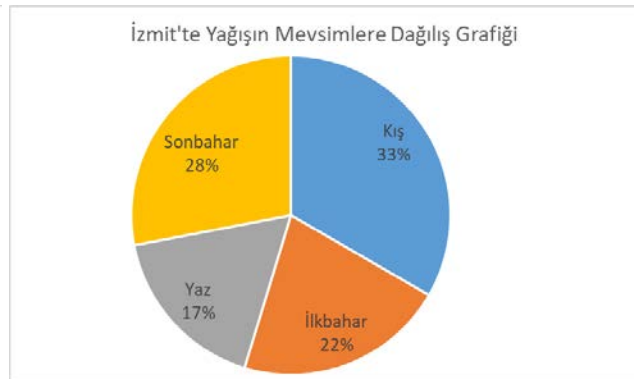
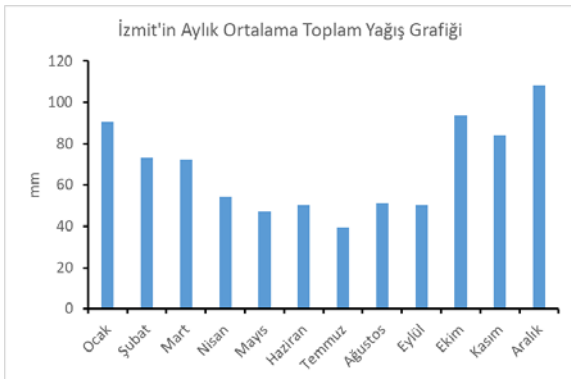
Kuzeydoğu Anadolu Tipi

Karasalık ve yükselti faktörüne bağlı olarak Doğu Anadolu'nun kuzeydoğu kesimlerinde Erzurum-Ardahan-Kars platosunda görülür. Bu yağış rejiminin en belirgin özelliği, yağışın ilkbahar ortası ile yaz başları arasında artış göstermesi ve en az yağışın kışın düşmesidir. İlkbahar sonu ve yaz başlarındaki konveksiyonel hareketler, yağışta artmaya neden olur. Kışın yağışın azalması, soğuk havanın bölgeyi kaplaması, yani cephesel faaliyetlerin gerçekleşmemesiyle ilgilidir.

Marmara Geçiş Rejimi

Yazın az olmak üzere her mevsimi yağışlı geçen yağış rejimidir. Karadeniz yağış rejimi ile Akdeniz yağış rejimi arasında bir geçiş oluşturan bu yağış rejimi, Marmara Denizi çevresinde Trakya'nın iç kesiminden İçbatı Anadolu'nun kuzeyine kadar olan alanda görülür. Kışın frontal faaliyetlere bağlı olarak oluşan yağış miktarı, Akdeniz yağış rejimine göre azdır. Yazın Balkanlar'dan gelen cepheler, Kuzeybatı Anadolu ve Trakya'da yağışlara yol açar; ancak bu yağışlar, Akdeniz yağış rejimindeki kadar düşük değildir. Bu yağış rejiminin diğer bir özelliği, Marmara Bölgesi'nde fazla olan yağışın güneydoğuya doğru azalmasıdır. Ayrıca kuzeyden gelen cepheleri engelleyen dağların kuzey yamaçları, alçak ve güney yamaçlara göre fazla yağış alır.

İç Batı Anadolu Geçiş Tipi

Göller Yöresi ve İç Batı Anadolu'da görülür. Denizel Akdeniz yağış rejimi ile İç Anadolu karasal yağış rejimi arasındaki geçiş özelliği gösterir. Yıllık ve aylık ortalama yağış miktarı denizel Akdeniz yağış rejiminden az, İç Anadolu karasal yağış rejiminden fazladır. Karasallık etkisi ile ilkbahar sonunda konveksiyonel yağışlara bağlı olarak yağış miktarı artar. Bu durum ilkbaharı kıştan sonra ikinci yağışlı mevsim yapar. Denizel Akdeniz yağış rejimine göre yaz yağışlarının oranı artar.

